

DELAVSKA POLITIKA

GLASILO SOCIALISTIČNE STRANKE JUGOSLAVIJE.

Uredništvo je v Mariboru,
Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Rokopisi se ne vračajo. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo.
Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Ljubljana VII, Zadrugi dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za državo SHS znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščenecv, stane vsaka beseda 50 para. De-
bela tiskana beseda stane 1.— Din. Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda 1.— Din. V oglasnem delu stane pe-
sitna enostolpna vrsta 1.50 D. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 85.

Sreda 24. oktobra 1928.

Leto III.

V Belgradu se ne izpametujejo.

Boj med Belgradom in Zagrebom se nadaljuje. Kmetko-demokratska koalicija je v nedeljo v Sisku zopet ponevila svojo staro pesem, da se noče z nikomer pogajati. Dalje s svojimi izjavami ni prišla. V Belgradu pa se režimovci za zabavo med seboj ščegetajo in pošiljajo razne emisarije k opoziciji, ki naj bi našli pot, da bi prišlo do pogajanj med obema tabo-roma. Ne ena, ne druga stran pa ne konkretizira svojih zahtev.

Boj proti režimskim metodam je opravičen. Režimska diktatura, kli-
karski teror in egoistična politika re-
žima so vsekakor dejstva, proti ka-
terim se mora vsak državljani upreti
in jih obsojati. Preziranje režimov-
cev vseh pametnih predlogov, prezi-
ranje pravic, to je, enakopravnosti,
so stvari, proti katerim se mora bo-
riti tudi socialistično delavstvo.

Vendar se pa nam ves ta boj ne
zdi iskren. Volku lahko oblečete
ovčji kožuh, pa bo ostal le volk, ki
bo Vas raztrgal, če bo le dobil pri-
liko. In volčja je ta opozicija, ni od-
krita, ker igra z zaprtimi kartami,
ne da bi povedala, kaj pravzaprav
hoče in kako si misli tisto svojo de-
mokracijo in enakopravnost v državi.
Delavsko zaupanje ravno tako malo
zasluži opozicija kakor režim, ker je
v opoziciji ravno tako malo demo-
kracije kakor pri režimovcih.

Iz teh razlogov je potrebno, da v
boju za demokracijo socialistično
delavstvo nastopa popolnoma samo-
stojno, pokaže gluposti buržuazije na
obeh straneh in strne socialistične
vrste v močno politično silo. Le s ta-
kim bojem bo socialistična stranka
postala politični faktor v državi. Na-
sprotno pa, če bi se zatekali k vsa-
kokratni buržuazni opoziciji, sedaj k
demokratom in radičevcem, drugič
pa h klerikalcem ali radikalom, bi
bili samo hlapci buržuazije, ker bi ne
storili zase nič koristnega, buržu-
aziji bi pa pomagali prekladati »bre-
me«
režima enkrat na radikalske in
klerikalne rame, enkrat pa na samo-
stojno-demokratske in radičevske.
Drugega ne moremo pričakovati od
teh strank enih kakor drugih, ki
imajo za delavsko vprašanje tako
črno zgodovino. Za tak posel pa mi-
slimo, da delavstvo ni, še manj pa
delavski socialistični pokret, ki pravi,
da je razreden, marksističen.

Proč torej z buržuazno navlako,
proč z buržuazno ideologijo iz delav-
skih vrst! Pot emancipacije, pot sa-
mostojne politike, pot iskrene raz-
redne borbenosti bodi naš vademecum!

Le ta pot bo koncentrirala naše
duhove, našo ideologijo in dala ne-
zlomljivo moč pokretu.

Brezvestno igranje z usodo rudarjev.

Usoda rudarjev v naši državi je
naravnost klasičen primer za izkori-
šanje delavstva. Vsakih par mese-
cev pravijo, na primer pri Trbovelj-
ski premogokopni družbi, da je na-
stala kriza ali v produkciji ali pa v
konzumu. Enkrat imajo velike zaloge
nakopanega premoga, enkrat se po-
gajajo z vlado za dobavljanje pre-
moga in groze z omejitvijo obrata,
če ne uspe dobava, enkrat se pa iz-
govarjajo, da nimajo vagonov, da bi
nakopani premog spravili v promet.
Tako imamo neprestano te pretres-
ljaje, negotovost, grožnje in dejanski
in moralni pritisk na rudarsko de-
lavstvo, ki je očitno, ker se že to-
liko let ponavlja, umetno uPrizorjena
igra, s katero se pritiska na delav-
stvo, da dela za čim nižje mezde in
da ima tuja družba čim večje do-
bičke. Pri raznih konfliktih in grož-
njah Trboveljske premog. družbe je
belgrajska vlada že intervenirala,
toda vedno le v interesu družbe; za-
kaj delavske materialne razmere in
stabilnost delavstva, kakor kaže ta
novi slučaj brutalnosti, se niso nič
izboljšale. Trboveljska premogokop-
na družba dela vedno sijajne dobič-
ke; v zadnjih letih je pa še število
delavstva skoro za eno tretjino re-
ducirala in produkcija se je kljub
temu sorazmerno znatno povečala.

Res je zločin, če država ne da
vagonov na razpolago, kar je družbi
sedaj dobrodošel izgovor, da zopet
britisne na delavstvo. Malomarnost
pa je tudi, če se po desetih letih gnije
morda tisoče nepopravljenih vago-
nov po raznih postajah, ko bi jih bili
lahko že davno popravili doma in z
razmeroma majhnimi stroški.

Ni se pa to zgodilo, čeprav se te
vrste kriza ponavlja ponovno vsako
leto v milejši ali ostrejši obliki.

To ni gospodarska politika, to
ni socialna politika, to je hazardna
igra z gospodarstvom, še bolj pa z
delavstvom. Z izsesavanjem delav-
stva, z uničenjem zadnjih moralnih
in fizičnih moči delavstva vodi pri
nas kapitalizem, ki mu država po-
maga ali hote ali pa s svojo pasiv-
nostjo in indolenco, nagrabiti kapita-
listične rezerve.

Gluha so ušesa jugoslovanskih
režimov in kapitalistov, dasi so jim
gospodarski teoretiki že neštetokrat
povedali, da taka gospodarska poli-
tika kakor jo vodijo režimi pri nas,
vodi samo še v moralno in gospo-
darsko propast.

Rudarji so težko izkušena delav-
ska para. Trpi in mora trpeti, žal,
ker je opustila preveč lahkomisljeno
svojo organizacijo. Izkušnje so po-
kazale, kako je potrebno, da se de-
lavstvo zopet oklene organizacije in
z njo varuje svoje interese napram
kapitalizmu in tudi napram vsako-
kratnim režimom, ki nimajo poguma,
da bi v interesu svojih državljanov
delavcev, postavili resno besedo pro-
ti dosedanjim metodam izkoriščanja
po kapitalističnih družbah.

Ne pričakujemo od buržuaznih
režimov pomoči, ker so enih misli s
kapitalisti. Pričakujemo pa, da bo
organizirano delavstvo vzelo to
vprašanje v roke ter našlo pota, da
to igranje s tisoči delavcev preneha.

Dovolj je tega, tudi rudar-delavec
je človek.

Kako je danes na naših železnica?

Nahajamo se v času takozvane je-
senske sezone, ko je na železnica
povečan promet. Človek, ki ni v že-
lezniške razmere posvečen in ki čita

v časopisih o velikanskem prometu,
si lahko predstavlja, da se res naše že-
leznice nahajajo v jesensih mesecih v
nekakem mobilizacijskem stanju in da

je ta jesenski promet res tako velik,
da je treba napeti skrajne sile. Med
tem pa stvar ni od daleč tako strašna.
Res pa je, da je železniški promet v
jeseni večji kot pa n. pr. spomladi. To
je bilo tudi preje tako in ne samo da-
nes v Jugoslaviji in ne bi bilo treba
toliko kriča ter pisanja, ne bi bilo tre-
ba zlasti raznih izjemnih odredb, ki
sličejo na mobilizacijo, ako se ne bi
mi nahajali permanentno v nekakem
izjemnem stanju to je namreč v des-
organizaciji ali bolj jasno povedano:
v stalni upravni krizi. Ta kriza je v
glavnem v tem, da se veliko državno
podjetje popolnoma birokratično u-
pravlja, da se stari grehi, ki so se de-
lali na naših železnica po prevratu,
delajo še naprej ne glede na to, kak
režim imamo: vozovi in stroji se sproti
ne popravljajo, marveč se jih pusti
nepopravljene tako, da znašajo nepo-
pravljene vozovi najmanj eno tretjino;
še hujše je glede strojev. Mnogo stro-
jev in to najmodernejšega tipa smo
dobili iz Nemčije na račun reparacij.
Vsi taki stroji morajo tja dol na jug,
kjer je relativno manj sposobnega per-
sonala, ki bi znal s temi stroji pravil-
no ravnati, vsled česar se take stroje
v neverjetno kratkem času pokvari.
Včasih je sicer poškodba malenkostna,
toda stroj se izranžira ter postavi med
takozvane mrtve stroje, ki čakajo, na
stranskih tirih večjih postaj na svojo
usodo, to je, da popolnoma zrjave in
potem gredo — enkrat čez par let —
v staro železo. Zato pa imamo vedno
minimalno število sposobnih vozov
ter strojev na razpolago. Druga okol-
nost je ta, da je stalež oboja tudi na
minimum zreduciran, da komaj za-
došča za najmanjši promet. Vsled
tega se vsako leto ponavlja eno in
isto, da se izdajajo okrožnice, ki na-
števajo cel »rožnivenec«
iz rednih določb, kako je treba izkoristiti raz-
položljiv vozni park in pa oboje. Za
izpraznitev in napolnitev vozov se
določa stojnine prosti čas na 6 ur. Za
daljši čas se računa naravnost blazna
stojnina. Glede oboja se vsakoletno,
ob gotovem času izdajo okrožnice, s
katerimi se ukinja letne dopuste. Se-
veda se to zgodi tedaj, ko so visoki
funkcionarji svoje dopuste popolnoma
izčrpali. Visoki šefi na železnica
imajo namreč svoje namestnike, zato
imajo namreč svoje namestnike, zato
gredo lahko vedno brez ovire na letne
dopuste, ki trajajo po 6 tednov. Dru-

gače je glede nižjih uslužbencev in
delavcev: ti nimajo namestnikov, za-
to se jim dovoli dopust le na ta način,
ako eden za drugega delo opravičajo.
Mnogi uslužbenci ne morejo v polet-
nem času, ko so njihovi šefi na lepem
hladu, svojega dopusta izrabiti. Ko pa
je enkrat jesen tukaj, tedaj pa se do-
pusti uradno ukinejo! Še lepše pa je
z delovnim časom. Osemurnik je sicer
v veljavi, toda kaj ta briga gotove
srborite kontrolorje, oni si delajo sa-
mi predpise čisto po turško — če niso
Turki danes na boljšem glede reda
— Nekega dne so prišli kontrolorji v
eni večji postaji, pa so dali sledeče
povelje: Delavci imajo delati, ne gle-
de na predpisani delovni čas, tako
dolgo, dokler ni roba naložena, pa
naj bo to do 6. ali 8. ure ali pa še dalje
zvečer. Glede odškodnine za čez-
urno delo pa se naj delavci obrnejo na
direkcijo, če jim direkcija hoče kaj
dati ali pa ne, to kontrolorjev ne
skrbi, oni samo komandirajo glede
dela ne pa tudi glede jela, to je plače!

Na direkciji pa stoje na tem sta-
lišču: eventualno čezurno delo se
mora izvršiti, ako to služba zahteva,
pač pa se za tako delo principijelno
nič ne plača in kdor bi se protivil ali
bi zahteval odškodnino za čezurno
delo, temu se služba odpove in se vz-
ame drugega! Recimo, da skladiščni
delavec dobi tri dinarje na uro, tedaj
zasluži 24 Din na dan, on pa mora de-
lati na mesto 8, 10 ur, tedaj on ne
prejme za 50 odstotkov zvišano mezdó
za dve naduri, marveč on ne dobi niti
navadne mezde za oni dve naduri! To
je škandal, ki kriči do neba.

Država, ki ima nadzorovati pri-
vatna podjetja, dalj izvršuje zakon
o zaščiti delavcev, ne izvršuje sama
kot podjetnik zakona, kako naj potem
ona nastopa proti drugim podjetjem?

Naši prelubi prijatelji zvezarji,
objavljajo v liberalnem in klerikalnem
časopisju, da sklicujejo konferenco
delegatov sejo, železniški upravi pri-
ljubljene organizacije, z dnevnim re-
dom: Položaj železničarjev in UJNZB.
Na tej konferenci bodo najbrž raz-
pravljali o tem, ali je položaj kriv na-
cionalnih železničarjev ali pa so na-
cionalni železničarji krivi tega polo-
žaja. Na vsak način pa so visoki že-
lezniški birokrati, ki tak položaj
vstvarjajo, na čelu nacionalne zve-
zarske organizacije.

Zaveden železničar.

Gospodarstvo ljubljanske magistratne kompanije.

V znamenju medsebojnega socialnega
bojkota, se klerikalci in demokrati na ljub-
ljanskem magistratu prav dobro razumejo.
Razdelili so si svoje funkcije, postavili
enega za reprezentanco, drugemu odkazali
delokrog pri elektriki, tretjega napravili za
avtomobilskega »Steyrer-Franceljina«.

Ker je kompetenca vseh in vsakogar
tako lepo razdeljena, zato so postale seje
nepotrebne in odvišne, vsak komandant go-
spodari po svoji glavi in volji.

Ko pa so prišli ti koruzni zakonci na
mestni magistrat, so drugače obetali, se
drugače hlinili in sklepali. — Vsak mesec
mora biti vsaj ena seja obč. sveta, tak je
bil sklep zapeljivega ženina in pokvarjene
neveste. Tudi v ženitvanjskem pismu, ki
sta ga napravila sedaj že drug drugega
naveličana zakonca, nista menda drugače
dogovorila.

Kljub temu pa se na ta sklep o rednih
sejah občinskega sveta sedaj naveličana in
utrujena zakonca nič več ne ozirata. Po
medenih tednih so počivali, privoščimo jim!
Toda: ta počitek je predolg in z delom, v
zakonu izvršenim, v prav nobenem razmer-
ju. Nista se še spočila in zato še niso skli-
cali v oktobru nobene seje. — Niso skli-

cali nobene seje, četudi se je nakopičilo ob
počitku toliko važnih zadev, da bi občinski
svet le težko v eni sami mesečni seji ob-
delal vse, kar se je nabralo na ljubljans-
kem magistratu.

Le pogledimo!

Mestna občina ljubljanska je prodala
za 18 milijonov dinarjev stanovanjskih ob-
ligacij in pri tem morala izgubiti skoro
dva milijona. — Toda: mestna občina ljub-
ljanska je prodala stanovanjske obligacije
cestni železnici, ki pa jih je prodala zopet
v izgubo. Pri ponovni prodaji je »popu-
stila«
še za dva milijona in tako je dobila
za osemnajst milijonov obligacij nekaj nad
13 milijonov dinarjev. — Končni efekt pro-
daje je ta, da so prodali magistratni gospo-
darji mestne papirje cenejše v inozemstvo,
kakor pa jih je ocenil tuzemski bančni kon-
zorcij. Taka prodaja pa ni in ne more biti
izključno interna, družinska zadeva obeh
zakoncev. Tako prodajanje tujega, zaupa-
nega premoženja pa že mora proučiti ob-
činski svet. Toda: niti na misel ne pride
nikomur zakoncev, da bi rekel: poštenost
zahteva, da se take dalekosežne in drage
finančne transakcije javno obravnavajo. —
Zakonca ne rečeta: Z zaupanjem premože-
njem, s tujim denarjem se javno gospo-

Palmerstone, duble, velure, pletenine, krzna
sploh vse zimске oblačilne predmete kupite najceneje pri tvrdki!

L. Ornik, Maribor
Koroška cesta 9 tudi na obroke

dari. — Za upravljanje tujega denarja so »odprte karte« pogoj v gospodarstvu!

Zakonca pa se skrivata raje pod svojo zakonsko streho in zakupano odejo, in mislita, da bosta dobila vendar odvezo. —

In še nekaj je, kar je pri tej transakciji zanimivo in v javnem gospodarstvu pa neumljivo! Del prodanih obligacij so zastavili magistratovci Mestni hranilnici. Prav nič pa jih ni motilo, da so kljub temu zastavljene obligacije prodali, Mestni hranilnici pa sporočili, da si lahko — recimo — stranišča polepi s starimi ničvrednimi obligacijami. — Zastavljeni predmet so prodali naprej, za kar ima kazenski zakon primerne nagrade.

Na tako postopanje magistratne večine je pravilno odgovorila Mestna hranilnica:

Vihar v ljubljanski oblastni skupščini.

Ljubljanska oblastna skupščina je imela v pondeljek svojo enajsto redno sejo. Predsednik dr. Natlačen ni prečital na početku seje, kakor predpisuje pravilnik, vloženih predlogov, marveč je takoj podal predsedstveno poročilo. Kljub protestom opozicije, je predsednik šele po svojem poročilu navedel vsebino predloženih predlogov in jih odkazal odsekom. Opozicija je zahtevala prečitanje in razpravo o predlogih, zlasti o predlogu, da naj oblastna skupščina obsođi umor v narodni skupščini. Klerikalna večina se je temu uprla in izključila inž. Zupančiča na osem dni od seje, ker je rekel, da smatra, da se večina strinja z belgrajskimi Puniši Račići. K predlogu o izključitvi predsednik ni dopustil nobene debate. Med tem je nastal v zbornici silen dirndaj in kričanje. Opozicija je nato zapustila skupščino, na kar je predsednik zaključil sejo.

Silno čudno je tako postopanje klerikalne večine; zakaj dogodke v narodni skupščini mora vendar vsak

zaprta je kaso, zaprla vse kredite in izplačila.

Mimogrede pa bodi omenjeno: inozemsko posojilo iščejo sedaj po svetu. Kdo bo dal posojilo, ko bodo tudi v inozemstvu čitali — o tem naj bodo prepričani — da nima občina niti pri svoji hranilnici nobenega kredita. — Inozemci so baje že ocenili — tudi to seveda čisto skrivaj — premoženje, nepremičnine, skrbeli bomo le še za to, da bodo cenili tudi to, kako se prodajajo že zastavljene vrednote!

No, pa recimo, da so tu finančna vprašanja in te transakcije »premalenkostne« za javno sejo. Premalenkostna pa gotovo ni protidraginska akcija, ki jo vodijo ljubljanski konzumenti, delavci in uradniki. — Uradniška osrednja organizacija bo priredila javen shod proti draginji v Ljubljani in povdarila zahteve, ki so jih sprejeli nedavno tudi na protidraginskem shodu Socijalistične stranke. Kaj ni dolžnost občinskega sveta, da to akcijo podpre, da se s protidraginsko akcijo solidarizira in da tudi občinski svet javno pove: proti navijanju cen, odiranju in izkoriščanju bo nastopil ljubljanski občinski svet z vsemi sredstvi, ki jih ima dovolj na razpolago. — Še več: dolžnost občinskega sveta je, da korigira javno težke napake, ki jih je tekom zadnjega časa zagrešil magistrat na račun ljubljanskih konzumentov. Opozarjamo samo na famozno »mesarsko« komisijo, ki je nesramno hotela blamirati zastopnika velikega župana in gospoda velikega župana samega, zato pa težko prizadela interese konzumentov. Opozarjamo dalje na enketo o tržnem redu, ki so jo sklicali demokrati in klerikalni gospodarji, ki se pa sploh ni vršila.

Tudi te zadeve niso le zadeve koruznega zakona in intimnega koruzništva, marveč je to zadeva javnosti in spada zato v občinski svet. — Naj z molkom kvitirata klofute, ki si jih delita srečna in zadovoljna zakonca! To je zadeva obeh zakoncev samih! Klofute pa, ki jih delita oba ljubljanskim konzumentom, ljubljanskim prebivalcem, pa so zadeve javnosti in zahtevajo javnega obračuna in razkrinkanja.

količ kaj resno misleč človek obsoditi kakor tudi se zavzeti za uvedbo parlamentarne demokracije in enakopravnosti v državi. Proti resoluciji, ki to zahteva, se ne bi smel upirati nihče, ki hoče, da že enkrat preneha klikarski režim v državi, ki ga sedaj podpirajo slovenski klerikalci.

Na tej seji je stavljal tudi trboveljski župan in poslanec s. Ign. Sitar s tovariši z ozirom na položaj rudarjev v revirju Trboveljske premogokopne družbe, ki jih brutalni kapitalizem že toliko let neprimerno preizkuša in pušča v najskrajnejši bedi.

Predlog se glasi:

»V premogovnih revirjih v Zagorju, Trbovljah in Hrastniku postajajo življenske razmere za rudniško delavstvo naravnost obupne. Delavci, žene in otroci so sedaj pred zimo nagi in bosi, ker zaslužijo komaj za najskromnejše življenske potrebe, in jim ne preostaja ničesar za oblačila.

Pomladi so rudarji praznovali radi pomanjkanja naročil, sedaj pa

vsaki teden praznujejo po dva do tri delavnike zaradi pomanjkanja vagonov.

Da se tem žalostnim razmeram odpomore, stavim

predlog:

Oblastni odbor blagovoli nemudoma posredovati pri ministru sabotačaja, železniškem ravnateljstvu v Zagrebu, Ljubljani itd., da preskrbijo za rudnike v Trbovljah, Hrastniku, Zagorju itd. dnevno zadostno vagonov.«

Dnevne novice.

Demokrati in posebna oblast za Ljubljano s predmestji. Svoječasno so samostojni demokrati veliko pisali o tem, da je točka za Ljubljano in predkraje ustanoviti posebno oblast. Sedaj pa jih je do preklica zvesta zakonska družica tako omamila, da so ali na to pozabili ali pa svoje naziranje o tem izpremenili.

Petdeseta obletnica zakona proti socijalnim demokratom je minula 21. oktobra. Zakon, ki mu je bil oče nemški državni kancler, znani Bismarck, je ostal v veljavi 12 let. Vso to dobo so nemški socijalisti delovali s tajnimi organizacijami in s tajnim časopisjem, tako da je ta doba pravzaprav dala pokretu v Nemčiji močno podlago za razvoj. Nemška socijalno demokratična stranka je poslala ta jubilej s tem, da je te dni razvila silno agitacijo za sprejemanje novih članov in sicer z najboljšim uspehom.

Bolgarska socijalno demokratična stranka je imela v nedeljo svoj strankin zbor. Na dnevnem redu so bila poročila in reorganizacija stranke in taktika. Zlasti je povdariti, da se je kongres postvil na stališče, da stranka ne sme sodelovati z meščanskimi strankami. Obenem se je vršila tudi mladinska in ženska konferenca.

Volitve v Ržiški občini. »Delavska Politika« je že poročala o lepem in razveseljivem izidu občinskih volitev v Ržišah pri Zagorju. — Treba pa je, da si ta rezultat bliže ogledamo. Demokrati in klerikalci so nastavili za delavce posebne limance. Obe stranki sta postavili posebne delavske liste. Kljub temu pa sta dobili za obe listi komaj 50 glasov. — Delavci so spoznali to varanje in so socijalistično listo volili celo oni, ki so spočetka podpisali demokratsko ali pa klerikalno listo. Zakaj tak uspeh ni napredek? Zato, ker se levičarsko orientirani ržiški delavci niso brigali za dekalistične platforme in za študentarijo na Turjaškem trgu, marveč so rekli: delavci skupaj in zmagali bomo. Kdor primerja rezultat ržiških volitev in sklep komunistične internacionale,

Tudi Sitarjev predlog je bil odkazan odseku, da si je v socijalnem oziru eden najvažnejših ter je nujno potrebno, da se rudarjem olajša bedno stanje.

Seveda, rudarji se morajo tudi zavedati, da bo njih najboljša zagovornica, dobra strokovna organizacija, ki naj se jo oklenejo kot pijonirji delavstva z vso nesebično ljubeznijo in pogumom. Ko se bomo nanjo lahko sklicevali, takrat bo naša moč velika.

da je prva dolžnost komunistov, pobijati socijaliste, ta bo po rezultatu v Ržišah moral uvideti, da je tako početje pogrešno, kvarno, zločinsko. Če bi se v Ržišah pobijali in napadali socijalisti in levičarji, bi se smejali po volitvah demokrati in klerikalci, »Steigerji in Obersteigerji«, šribarji in Platzmeisterji, tako pa se sedaj smejejo lahko zavedni ržiški delavci! Sedaj bodo pač izvoljeni sodrugi skrbeli, da bo občina služila delavcem in malim kmetom, ne pa njihovim izkoriščevalcem. — Volitve v Ržišah naj bodo vzgled vsem sodrugom v Sloveniji. Dekalistični cepci s Turjaškega trga se ne bodo naučili ničesar. Gotovo je: kjer bodo delali delavci po dekalističnih platformah, bodo tepeni, z devizo: s socijalisti skupaj pa bodo zmagovali in napredovali.

Kmetško demokratska koalicija je imela v nedeljo v Sisku svoje zborovanje, na katerem sta govorila Pribičević in dr. Maček. Na shodu se je poudarilo mnogo resnic, ki zadevajo vse režime (tudi obeh govornikov), nikakor pa ni iz govorov vidna nobena jasna pot. Jedro vsega je le: Mi se ne bomo z nikomur pogajali. — Prav, ali to ni nikak politični korak.

Zopet nov škandal. V Plevlju v Sandžaku, to je v Bosni, doli pod Črno goro, so aretirali roparsko tolpo. Med aretiranimi so sreski poglavar Damjanović, en bivši poslanec, bivši agrarni poverjenik, bivši šolski nadzornik, trije trgovci, en kavarnar, en občinski pisar, en obč. tajnik, en delavec in eden policijski zaupnik ter trije kmetje. Ta družba je umorila in oropala duhovnika Nenadića. Ker je bilo v tamkajšnjem okolišju izvršenih več ropov in umorov v zadnjih letih, je očitno, da jih je ta družba izvrševala, čeprav se je prej dolžilo kačake in komite. V državi reda, bi kaj takega ne bilo mogoče.

Socijalistična manifestacija v Berlinu.

Berlinski sodrugi so priredili v nedeljo veliko jubilejno manifestacijo povodom 50-letnice od kar so bili socijalisti, po takratnemu državnemu kancelarju: knezu Bismarcku, postavljeni pod takozvani »Sozialistengesetz«, ker pa se ni mogel držati, ker je bilo socijalistov od dne do dne več in je po kratkem trajanju padel. Velike manifestacije se je udeležilo 400 socijalističnih veteranov iz tistega časa in slavnostni govor je imel sodrug starosta nemšk. parlamenta: Bock-Gotha, ki je omenil velik pomen 21. oktobra v zgodovini delavskega pokreta. Najtežji boji pa nas še čakajo, je rekel govornik ter izrazil željo, da že kmalu zavlada socijalizem po vsem svetu.

LEO SILA:

Človek mrtvaških lobanj.

Kronika raztrganih duš.

57

Binica nič ne ve, kaj se z njo godi. Binici je vseeno. Mladi nadporučnik Drago. Joj, kako lepe kodre ima — jo je izdal. Pozabil je nanjo in sedaj mogoče poljublja drugo, da jo bo kot njo speljal v svojo sobo . . . Oh, strašno! Binica noče noč ničesar misliti o tem. Binica hoče pozabiti. Binica hoče ljubiti naprej . . . Oče je pijan in ji ponuja komisarija. In Binica pusti, da jo komisar objema, da jo pri plesu stiska k sebi . . . Saj je vseeno, samo, da izživi svojo bol, da jo iztisne iz svojega krvavečega srca . . .

In ko je bila ura polnoči, so se poljubili. Drug drugemu so voščili srečo. Komisar jo je poljubil strastno — ustnice mu diše po vinu — obrta brada jo draži . . . Ko so za trenutek ugasnili luč, se ji je nekaj zasvetilo tam v temi . . . Mlad, lep obraz s črnimi kodri . . . Nič. Zraven nje stoji komisar in jo prižema k sebi. Pijan je. Tudi njej se vrti v glavi — od boli in vina.

»Hajdi, Binica, z menoj«, ji pošepeče. Binica je razdivjana. Binica ne ve ne kod ne kam in komisar jo odpelje. V njeno sobo jo odpelje, v sobo, ki hrani njena mladostna hrepenenja in njeno razočaranje. Zato se mu uda. Vinjenemu, razdivjanemu človeku se uda in sredi strasti si želi — smrti, konca . . . V isti noči, ko je ura odbila dvanajst in je žvižgal mladi Leo pod oknom Sonje.

Tamo daleko,
daleko kraj mora

tamo je ljubav moja . . .

Sonja se je zbudila in je prisluhnila. Zdelo se ji je kot v sanjah . . .

. . . Tri dni potem, ko je Binica odpotovala zopet v mesto, je pogranični komisar povedal svojemu tovarišu, da Binica ni več nedolžna, da je strastna kot mlada kobila in da so jo v mestu dobro naučili poljubljati . . . Vesel je in potolažen, da že v silvestrovi noči ni bila več nedolžna. Bilo bi mu nerodno sedaj.

. . . Uboga Binica.

Zima.

Že tri mesece je preteklo od noči, ko je bil Januš prvič v zakotni ulici. Oddahnil se je, zakaj sanje in misli so zbežale pred njo in njemu je bilo lažje. Nič več ni videl sanjavih Madon v sanjah, tudi o sošolkah ni več tako premišljeval kot prej. In lažje je delal, lažje molil, zato pa je tudi bolj sovražil tisto, kar mu je govorilo o morali in ogabnosti telesa. Ni mogel razumeti, kako more profesor dr. Klinc, o katerem so krožile razne okrogle vesti, govoriti v spovednici, da noben človek ne sme pogledati svojega nagega telesa . . . Nekaj ostudno hinavskega je bilo to zanj, ki je bil sedaj večkrat v zakotni ulici. Toda kljub temu je spoznaval na samem sebi, da zakotna ulica še ni vse, da še mora biti nekaj, kar ni tako prostaško navadno. Včasih si je zaželel malo tihe skrivnosti nazaj, toda bilo je samo v trenutkih, ko se je tiho-tapsko vračal v svoj zamreženi dom. Kot tat se je plazil in kot razbojnik je uhajal in prihajal sredi noči v semenišče.

Zadnjič se je odločil, da ne pojde več. Dovolj je spoznanja, dovolj — razočaranja. Tako neumno se mu je zdelo zdaj, da je radi bežnih, kratkih in ne-

jasnih trenutkov uživanja prej pretrpel cele noči. Kakor da ga je napravila zakotna ulica topega . . .

Prišlo pa je drugače. Nenadoma, nepričakovano je prišlo, da se je znašel v novi nesreči, pred novimi usodnimi trenutki svojega življenja. Par dni po zadnjem obisku zakotne ulice je zbolel na njenih posledicah. Zakotna ulica se je maščevala. Januš je stal pred novo Golgoto. Že cel teden je to njegova skrivnost. Zaklel se je, da ne razodene nikomur, saj niti ne more tega razodeti. Sram ga je pred seboj, pred celim svetom. In bolezen, ki bi jo z zdravniško pomočjo lahko ozdravil v enem ali dveh mesecih, stari v njem in mu razkrajja misli, razkrajja mir, ki ga je užival kratek čas.

V šoli je razposajen, živ kot prej. Govori o ženskah, ves prešeren je. Igra, da bi ne opazili, da se je nekaj zgodilo z njim. V zakotno ulico ne mara več. Tonija se ogiblje. Ko pa je sredi noči sam, zopet moli in preklinja samega sebe, preklinja življenje, ki ga tako težko izkuša.

»Kaj sem zakrivil, o bog, da toliko trpim? Zakaj pošiljaš pretežke izkušnje za mojo mladost? Ali nisem trpel že dovolj? Ali ni bilo dovolj, da sem premolil že toliko in toliko k tebi, pa mi je vedno huje sedaj. Včasih podvomim o tvoji usmiljenosti. Trd si, o bog, pretrd za mojo mladost, ki so jo vklebili v to strašno, mrtvaško kletko . . . Daj, bodi milostljiv in ne muči Januša!«

Tako je molil sinoči in spokorno je zaspal v upanju, da bo vse še dobro, da bo vse minulo in Januš bo preroden iz te težke izkušnje pogumno stopil v življenje . . .

(Nadaljevanje prihodnjič.)

Uboğa madžarska aristokracija ima toliko kandidatov za kralja, da je med seboj v silnem sporu. Bethlen hoče Albrehta Habsburškega, Kler Otona Habsburškega, Rakoczyeva klika pa kakega italijanskega princa. Ta pravi, da je najmočnejša v državi. — Razumemo potem, da ne bo prav nič čudnega, če pride na Madžarskem do novih pokoljev, ker je reakcija velika, teror nersamen kakor v nobeni drugi državi.

Madžari za italijanskega princa. Bivši minister Rakovsky je izjavil napram uredniku lista »A Nap«, da Madžari ne mislijo ustreči želji grofa Bethlena, da bi postal bivši nadvojvoda Albrecht, madžarski kralj temveč, da pride neki italijanski princ v poštev. Imena prinčevega Rakowsky ni hotel povedati.

Nevarni modernizem! Svoječasno smo že v našem listu poročali, kako je afganistanski kralj lani prepotoval več evropskih republik, v katerih se je nasrkal modernega republikanskega duha in ko se je vrnil v svojo jutrovo deželo, je začel takoj z velikimi reformami. Predvsem je sklenil uvedsti parlamentarizem, odpraviti množično tveganje v najnovejšem času smo čitali, da je pustil svoje nove poslane celo briti in še marsikaj drugega. Toda zadel je na oster odpor celo v lastni rodovini. Kot se poroča iz Pošavarja, je prišlo že do velikih nasprotij in celo zarot, katerih so se udeležili celo principi. Tako je n. pr. najstarejši sin princa Hahibula, Kan Sardar Inijatulah Kan, s protireformno akcijo soglašal. Kralj pa je energično proti zarotnikom njegovih reform nastopil ter jih je ukazal kratkoma postreljati.

Francoski minister Painlevé je obiskal v soboto dunajskega župana s. Seitzja, da mu je razkazal mestne naprave. Prejšnji teden si je ogledal dunajsko občino že tudi s. Macdonald iz Anglije. Sloves dunajske občine je torej postal pod vodstvom socialnih demokratov velik in socialni politiki iz vsega sveta se za občino interesirajo in študirajo nje moderno upravo.

Kaj bo z zaščito stanovanjskih najemnikov? To vprašanje postaja že precej aktualno. Buržuazija postaja že brutalna in zahteva odpravo zaščite. Pripravimo se! V Avstriji se ravno sedaj vrši boj za podaljšanje zaščite. Tudi mi ne smemo molčati ker so tudi pri nas nasprotniki pridno na delu.

Tobačno delavstvo v Haimburgu v Avstriji je te dni volilo obratne zapupnike. Socialistična strokovna organizacija je dobila 1091 glasov in 12 zaupnikov, krščanski socialci 336 glasov in 3 zaupnike. Krščanski socialci v tej tovarni vsako leto nazadujejo. Pri nas pa že še pride do tega, ker mora priti.

Grd umor pri Bledu. V gozdu pri Bledu so našli ostanke ženskega trupla, ki je bilo sežgano. Izsledit so po ostankih obleke in zapeljivci, da je bila umorjenka službenica kot kuharica na Bledu. Imela je ljubimca in je bila noseča z njim. Na ljubimca je padel sum zločina, kar potrjuje tudi to, da je pobegnil v Italijo. Fant je žrtev izvalil v gozd in jo tam zadavil in sežgal. Kako, bo dokazala preiskava, ko ga dobe v pest.

Umor pri Jesenicah na Gorenjskem. Minule dni je bil umorjen pri Jesenicah študent Ciril Hristović iz južne Srbije. Potoval je v Avstrijo. Morilec, ki je storil zločin ponoči, je najbrže ubežal v Italijo. Utemeljen je sum, da je umor v zvezi z maščevanjem macedonskega odbora. Hristović je bil zaboden naprej dvakrat v hrbet in potem šele ustreljen.

Autobus-promet Maribor—Celje. Po odredbi vel. županstva se je na progi Konjice—Celje vsled slabih mostov prepovedalo prevažanje potnikov v večjih avtobusih. — Namesto teh se bo vršil od sedaj naprej promet z manjšimi avtobusi in razen tega se uvede na progi Vojnik—Celje nova zve-

za s posebnim avtobusom po sledečem voz-nem redu: Odhod iz Vojnika 6.30, 8.15, 12.45, 17.30. Prihod v Celje 6.54, 8.38, 13.10, 17.51. Odhod iz Celja 7.45, 11.30, 16.10, 19.30. Prihod v Vojnik 8.10, 11.54, 16.34, 19.54.

Plesni večer v mariborskem gledališču. Danes, v torek 23. oktobra, priredi izvrstno ritmično-izražajna pleselca **Ksenija Burg-hauser** svoj plesni večer. Na sporedu so skladbe klasičnih, modernih in najmodernejših skladateljev. Opozorjamo vse prijatelje plesne in glasbene umetnosti na ta večer, da si pravočasno priskrbe vstopnice. Veljajo rdeči bloki.

Odprava vojne in stanje vojsk.

V Parizu so podpisali protivojno pogodbo, stalne vojske pa imajo te-le države v naslednjem številu:

Francija (z monarico)	755.000
Velika Britanija (z mornarico)	614.000
Rusija	560.000
Zedinjene države (z mornarico)	387.000
Italija (brez fašistov)	300.000
Poljska	263.000
Japonska (z mornarico)	240.000
Jugoslavija	120.000
Cehoslovaška	116.000
Nemčija (z mornarico)	114.200
Belgija	66.000
Na deset tisoč prebivalcev pride voja-kov v teh državah v	
Franciji	190
Veliki Britaniji	130
Jugoslaviji	92
Poljski	87
Belgiji	84
Cehoslovaški	83
Italiji	75
Japonski	40
Rusiji	40
Zedinjenih državah	35
Nemčiji	18

V tem pregledu niso vštete rezerve. Razen v Nemčiji imajo vse te države več vojaštva, kakor so ga imele pred vojno. Iz teh števil je precej jasno razvidno, da nameravajo države braniti »mir« z velikimi stalnimi vojskami, kar ni laskavo priporočilo zaupanja v mirovno pogodbo, dokler se ogromni nepotrebni stroški za vojske ne odpravijo. Se bo treba dela, prepričevanja in političnega vpliva, da se odpravi kapitalistična manija.

Štatut socialistične stranke Jugoslavije.

§ 13.

Oblastnemu zboru so pridruženi slede-či posli:

- zasledovanje socialnih in političnih razmer in življenjskih možnosti v svoji ob-lasti, dajanje navodil in smernic za čim uspešnejše izvrševanje sklepov strankinih zbor-ov in za organiziranje ter vzdrževanje so-cijalistične propagande med masami.
- Izdelava štatuta za oblastno organi-zacijo, ki se predloži glavnemu strankinemu vodstvu v potrditev.
- Oblastni zbor izraža svoje mnenje o poročilih oblastnega odbora in nadzorstva.
- Voli delegate v glavno strankino vodstvo.
- Voli oblastni odbor in nadzorstvo.
- Sklepa o ustanovitvi oblastnih taj-ništev.
- Sklepa o posameznih predlogih in pritožbah.
- Obravnava vprašanja urejevanja strankinih glasil, imenuje urednike in daje smernice za urejevanje listov.
- Odloča o zopetnem sprejetju iz lokal-nih ali okrožnih organizacij izključenih čla-nov.

— Auf! Marš!

Odpirali so trepalnice, težke kakor da so obtežene s svincem, s stoka-njem so se zopet oprli na razbolele noge, polne mehurjev in obtiskov in zopet šli naprej v sivo meglo, brez-upni, kakor čreda ovac. Za pet ali deset minut hoje so se spet ustavili, spet pocepali po blatu z edino željo po počitku in po menaži.

Pa pridirja za njimi na konju go-lobrač lajtnant v nepremočljivi pele-rini in z od nadutosti zariplim obra-zom maha s plosko sabljo po hrbtih:

— Kdo vam je pa dovolil čepeti in sedeti? Se ne bodele takoj uvrstili po štirje in štirje? Ali ste to vojaki? Svinje umazane!

In vstali so, opirajoč se na puškine cevi in drug na drugega, dokler se ni kolona zopet zazibala naprej.

— Naj jih strela ubije! Osemdeset kilometrov že hodimo, ne da bi nam dali enkrat dve uri počitka! Ti hudi-či se pa z avtomobili naprej vozijo!

— Oh! Štruco komisa! Vsaj pol štruco! Ko bi ga imel vsaj en kosček! Svojo dušo bi prodal hudiču zanj!

Tako je vzdihoval Gorenjčev Janez in lovil z jezikom svoje rosne br-ke in jih sesal. Muršecov Tone, ki je čofotal ob njegovi strani, mu je mol-če pritrjeval s kimanjem glave v tak-tno trudnih korakov.

j) Odloča v sporih med posameznimi or-ganizacijami v območju svoje oblasti, ki se še niso medsebojno poravnali.

§ 14.

Sklepe oblastnega zbora, ki so v na-sprotju s strankinim programom, njenim šta-tutom ali s sklepi strankinega zbora, lahko izvršni odbor (eksekutiva) zadrži in sicer do prve seje glavnega strankinega vodstva, ki končno veljavno o tem odloča.

2. Okrožne organizacije.

§ 15.

V svrhu boljše organizacije stranke in uspešnejše agitacije v posameznih okrožjih lahko sklicujejo strankine organizacije tudi okrožne konference in ustanavljajo okrožne agitacijske odbore. Vse določbe, ki se na-našajo na oblastne zbornice in oblastne odbore veljajo v tem smislu tudi za okrožne kon-fERENCE in agitacijske odbore. Ti odbori so podrejeni v svojem delovanju nadzorstvu oblastnega odbora.

3. Lokalne organizacije in vplačilnice.

§ 16.

Strankini člani se organizirajo v posa-meznih krajih v lokalnih organizacijah ali vplačilnicah (zastopstvih). Lokalne organi-zacije se ustanovijo v krajih, ki izkažejo naj-manj 10 članov: če jih je manj, se ustanovi vplačilnica.

§ 17.

Lokalne organizacije in vplačilnice so podrejene nadzorstvu svojega oblastnega od-bora. Organizacije, ki se ne drže reda in predpisov, se lahko na predlog oblastnega odbora po glavnem strankinem vodstvu raz-pustijo.

§ 18.

Če je potrebno ima lahko posamezen kraj z dovoljenjem oblastnega odbora tudi več organizacij. V tem slučaju rešuje vse lo-kalne potrebe, lokalni strankin odbor. Na-tančnejša navodila o tem bo izdalo glavno strankino vodstvo s posebnim pravilnikom.

§ 19.

Letni občni zbori lokalnih organiza-cij so pravomočni in delazmožni, če se skličejo vsaj sedem dni poprej potom strankinega tiska ali osebne vabila članov in če je navzočih vsaj ena tretjina upravičenih čla-nov. Če se občni zbor radi nezadostnega števila članov preloži, se mora drugi sklicati za najpozneje čez tri dni in je potem pri vsa-kem številu navzočih članov sklepčen.

(Dalje prihodnjič.)

Vestnik „Svobode“.

Umetnost in proletarijat.

Delavsko gibanje brez intelektualcev ne more napredovati. V našem gibanju jih žal zelo pogrešamo. Zato z največjim ves-eljem ugotavljamo, da je v zadnjem času cela vrsta književnikov in umetnikov skle-nila, da deluje v najtesnejši zvezi s proleta-rijatom in njegovo kulturno organizacijo »Svoboda«. Uduženje teh književnikov in umetnikov »Umetniška Matica« bo odsej delovala skupno s »Svobodo«. Naša dolž-nost je, da jih v njihovem lepem stremljenju in v njihovem delu z vsemi močmi podpira-mo. »Svoboda« priporoča vsem svojim čla-nom, da si dobro preberejo sledeči oklic »Umetniške Matic« in da se v njej tudi or-ganizirajo. »Svoboda« in »Umetniška Ma-tica« bosta pričeli prihodnji mesec v Ljub-ljani prirejati redna predavanja o književ-nosti in umetnosti. »Umetniška Matica« ima tudi že stalno razstavljene slike in kipe mlaj-ših umetnikov v novi čitalnici prosvetnega odseka Delavske zbornice na Miklošičevi cesti v Ljubljani. S tem delom seveda ne bomo ostali samo v Ljubljani, temveč bomo šli v vse industrijske kraje. Pričakujemo, da bomo s to skupno akcijo našli odmeva med razredno-zavednim proletarijatom, zlasti pa med delavsko mladino.

Lovci, turisti, smučarji!

Da preprečite prehlad in si obvarujete zdrave noge, da imate neutrudljivo hojo in izvrstno razpoloženje, so na Vaših pohodih neobhodno potrebni vsestran-sko zanesljivi **KARO lovski, tu-ristovski in smučarski čevlji.**

Vsi drugi

ki bredete po jesenski in zimski cestni brozgi, za Vas so **KARO strapac cestni čevlji.**

KARO, Maribor, Koroška 9

Oklic, ki ga »Umetniška Matica« naslav-lja na delavstvo se glasi:

Našemu proletarijatu!

Odkar nima delavstvo svoje leposlovne revije niti ne razširjenega delavskega tiska, je prepad med njimi in ustvarjajočimi umet-niki vedno večji. Posebno velja to za obli-kujočo umetnost (slikarstvo in kiparstvo) ka-tere je bil proletarijat vedno najmanj dele-žen. Zato si je stavilo društvo »Umetniška Matica« kot svojo prvo največjo nalogo, da zastavi vse svoje sile v to, da **prodre tudi ta umetnost v najširše plasti našega delavstva.** Zavedajoč se, da je ravno proletarijat danes oni faktor, ki umetnost najbolj ceni, je skle-nil odbor, ki sestoji iz samih delavstvu do-bro znanih intelektualcev in socialnih bor-cov (Cerkvenik, Kreft, Seliškar, Štukelj, Al-brecht, Jarc, Vidmar itd.) da skupno z de-lavskimi kulturnimi organizacijami in s Pro-svetnim odsekom Delavske zbornice prične delovati v pravcu vsesplošnega delavskega kulturnega pokreta — **širiti med proletarijat umetnost, od katere so ga do sedaj vedno odpravili.**

Vsak delavec postane lahko član »Umetniške Matic«, ki plača letno člana-rino v znesku Din 24. Kot član »U. M.« ima pravico do brezplačnega vstopa na umet-nostne razstave in druge umetniške prire-ditve, ki jih bo odbor prirejal po vseh delav-skih centrih in dobi vsako leto eno originalno grafiko (ročno delo) brezplačno v dar. Tako si bo lahko vsakdo v nekaj letih z malen-kostnimi stroški okusno okrasil svoj dom z orig. slikami naših umetnikov. Izdajali bo-mo za delavstvo predvsem portrete slavnih delavskih prvakov in motive iz delavskega življenja. Z novim letom pričnemo tudi iz-dajati knjige, ki jih bodo dobivali člani po znatno znižanih cenah.

Delavci, delavke, delavska društva, odri, zadruge, pristopajte k »Umetniški Ma-tici« in si okrasite svoje domove in poslovne prostore z originalnimi slikami naših umet-nikov.

Pričakujemo, da se bo delavstvo v veli-kem številu odzvalo našemu oglasu in tako pomagalo ustvariti veliko organizacijo za procvit in razvoj umetnosti. Apeliramo na agilnejše posameznike, da se nam javijo kot zaupniki. Za vsakih pet novih članov do-be le-ti še po eno grafiko v nagrado. Prijavite se naslov: »Umetniška Matica« v Ljubljani, Dunajska cesta 35.

Odbor.

»Prvi junij« bo zopet izšel. Zadruga založba pripravlja na pobudo ljubljanske »Svobode« zopetno izdajo svojčas zaple-njene knjige »Prvi junij«, ki opisuje trbo-veljske dogodke na prav drastičen način.

Culkovski:

Za štruco komisa.

(Nadaljevanje.)

Spredaj idoč, so na mah obstali; oni, ki so napol speči kimali za nji-mi so se zaleteli s svojimi nosovi v sajaste kotličke, ki so bili pritrtjeni na telečnjake na hrbtih spredaj ido-čih in so se istotako ustavili. In tako četverstop za četverstopom. Ko so se ustavili zadnji v oddelku, so prvi že zopet šli naprej.

— Kedaj bo teh križevih postaj konec?!

— Zakaj ne udari granata v to proketo godljo, tako velika, da bi vse enkrat hudič vzel, z menoj vred!

A večina niti preklinjala ni več. Polmrtni so nekateri počepnili na istem mestu, kjer so obstali, sredi cestne žlodre, opirajoč se na puške, drugi so stopili iz reda v obcestni ja-rek, ne meneč se za to, da se jim je umazana voda zajemala v preluknja-ne čevlje in so se pohrbtno zleknili kraj jarka po blatnem nasipu, pod-prti pod pleči s telečnjaki in že so spali s trdim, težkim snom, kakor u-biti. Ali komaj so za minuto pozabili na svojo nečloveško eksistenco, že se je zopet razlegel od kolone do ko-lone neprizanesljiv:

Tedaj dospejo do razpotja ceste. S stranske ceste se je rinil na glavno progo provijantni tren z upehanimi konji in z vozovi, pokritimi z mokri-mi ponjavami, ter je skušal, da si pri-bori del zasedene ceste, da beži z o-stalimi v isti smeri. Znan častnik, ro-dom Slovenec, tedaj nadporočnik in velik avstrijski patrijot, je jezdil na čelu trena in brezobzirno poganjal svojega konja v pehotu, da bi jo po-tisnil na stran in napravil prostora svojim vozovom. Včasih je skočil preko obcestnega jarka na polje in od tam kričal na svoje voznike, ki so bili deloma vojaki, deloma rekviri-rani kmetje, kakor obseden in je vih-tel v roki svoj samokres.

Izstradani vojaki so ob pojavu teh vozov začeli vihati nosove in razšir-jati nozdrvi. V zraku se je občutil vonj kislega vojaškega kruha — komisa. Željne oči so se vprle v vozove in skušale prodreti pod ponjave.

Naenkrat dregne Janez Toneta:

— Ali vidiš?!

Pokaže mu v smeri voza, ki je ravno mimo vozil. Skozi lojtrnico se je videla slama in — rjava kruhova skorja. Na enem mestu je bila v loj-trnici šprikla odlomljena. Skozi to od-prtino je molel zaokrožen konec štruco, kakor da hoče vsak hip zdr-sniti na tla.

Po Janezovih žilah je pri tem po-gledu zaplula kri živeje, hitro je iz-drl bajonet in z njim dregnil v to luk-njo. Štruca je zdrknila v blato — in za njo še ena.

Janez in Tone sta se iskrečih oči, oba hkrati pripognila in pobrala vsak eno štruco ter z rokavi otirala z njih blato. Ravno sta se pripravljala, da si odlomita vsak en kos, ko zagrmí za njima glas, od katerega so se jima spustili mravljinici po hrbtu:

— Stoj! Kdo vama je dovolil! Pre-drzneža! Stopita iz vrste! Tu sem, kraj ceste!

— Vesta, kaj se to pravi?! Pleni-tev vojnega materiala! In za to je do-ločena v vojski smrtna kazen!

Janez in Tone sta vsa osupla sta-la kraj cestnega nasipa, držala vsak v svoji roki svojo blatno štruco kisle-ga komisa in strmela v razkačenega častnika. Najbrž ga niti nista razu-mela. Ali instinktivno sta čutila, da preti nevarnost njenemu uživanju priborjenega kruha, zato so se jima prsti krčevito oklenili njegove trde skorje. Od neke nepojasnjene groze so jima začeli šklepetati zobje in ko-lena so se jima šibila.

Nadporočnik je demonstrativno dvignil desnico s samokresom:

— Kako naj pogine vsak, komur je domovina želodec! (Konec prihod.)

Oblastna konferenca

za ljubljansko oblast se bo vršila
18. novembra

v Ljubljani (ne 11. kakor je bilo objavljeno v zadnji »Delavski Politiki«).

Oblastni odbor SSJ
za ljubljansko oblast.

Shodi.

Selnica ob Dravi. V nedeljo, dne 28. oktobra ob pol 9. uri dopoldne se bo vršil ljudski shod v gostilni Doppler.

Ruše. V nedeljo, dne 28. oktobra ob 3. uri popoldne se bo vršil ljudski shod v gostilni Preac.

Za bojovni sklad proti klerikalizmu je nabral sodr. Raušer iz Črne na nabiralni poli Din 95. Iskrena hvala. Sodruguom v posnemanje!

Marlbor.

NARODNO GLEDALIŠČE.

Repertoar.

Torek, 23. oktobra ob 20. uri: »Plesni večer Ksenije Burghauser.« Ab. B.

Sreda, 24. oktobra ob 20. uri: »Therese Raquin.« Ab. A. Premijera.

»Therese Raquin« na mariborskem odru. V sredo, dne 24. t. m., bo zanimiva premijera Zolove psihološke drame v štirih dejanjih »Therese Raquin«. Naslovno vlogo igra gđc. Kraljeva, glavno moško vlogo pa g. Grom, dalje nastopijo ga. Bukšekova, ga. Savinova in gg. Rado Železnik, P. in J. Kovič. Režira J. Kovič.

Urednik »Volksstimme« und »Delavske Politike«, sodr. Eržen, je od sedel enomesečno kazen v tukajšnjih zaporih. Pred tukašno jetnišnico ga je čakala številna masa delavcev in so ga pristrčno pozdravili in ga spremili do Ljudske tiskarne. Zvečer se je vršil shod pri »Unionu«, na katerem je poročal sodr. Eržen, o čemur smo poročali v zadnji »Delavski Politiki«.

Klerikalci imajo nepotrebne skrbi za socialistične izdatke, povodom manifestacije prireditve sodr. Erženu. Klerikalni patri so vse okna na svojih palačah zaprli, ko je šla demonstracija preko Slomškovega trga. Zatisnili so si oči in ušesa, da ne bi slišali in videli mačje muzike, ki jo jim je priredilo mariborsko zavedno delavstvo. In tudi v »Slovincu« niso upali ničesar pisati, kar pomeni, da jim je ta demonstracija temeljito zaleгла. Zato pa pišejo še-le v nedeljskem »Slovincu«, kako da se »starejši socialisti baje jezijo radi izdatkov za to prireditev, ki da so bili nepotrebni. Na shodu je sodelovala socialistična železničarska godba in pa delavski pevci. Če je kaj sploh stala in koliko omenjena prireditve, piscu sicer ni znano. Da bi se pa kateri »starih« socialistov ali pa tudi mladih, čez to jezilo, je seveda raca iz »Slovenčevega« uredništva. Toda vzamimo, da bi bila prireditve res neka stala, tedaj povemo gospodom, da ne bi bila nikoli predraga. Kajti stranka je iz tega monstre procesa tako poceni izšla, da ne bi nobeni stroški mogli z ozirom na ta triumf, biti previsoki. Ta zmaga nad črno zaroto je še večja, kot če bi bil sodr. Eržen popolnoma oproščen. Pomisliti je samo treba, da je sedemindvajset trehustih kanonikov in župnikov zahtevalo po 20.000 Din odškod-

nine, kar znaša skupno 540.000 Din in ki bi jo bil moral siromašni proletarec plačati ali pa stranka, ki jo tvorijo neimoviti sloji. In ta ogromna vsota se je skopnела na mršavih 2000 Din! Vidite črni gospodje, da se splečja, z ozirom na tako ugoden izid nekaj spendirati. Zato pa imamo nalašč protičrni fond. Formelno ste vi črni zmagači, toda še par takih zmag, pa vas bo hudič vzeli!

Železničarjem vpokojencem. V svrhu prolongacije imajo vpokojenci takoj predati legitimacije kakor običajno pri najbližji žel. postaji. Z legitimacijo je predati zadnji odrezek poštne čeka o prejemanju pokojnine. Opozarja se, da ločenim ženskam ne pripada legitimacija, kakor tudi ne onim vpokojencem, ki se pečajo s trgovino in imajo protokolirano firmo. Provizijonirani delavci, miloščinarji in rentniki, ki so služili najmanj 5 let, in rentniki poleg tega še, če so 100% delanežmožni, odnosno, če predložijo zdravniško potrdilo, da so za delo nesposobni, imajo v svrhu nabave novih legitimacij predati slike in zadnji odrezek poštne čeka najkasneje do 10. decembra t. l.

Pouk v kuhanju s plinom. Mestna plinarna v Mariboru je poslala po naročilu občinskega sveta nedavno v Karlsruhe v Nemčiji učiteljico kuhanja, da se izobrazi v kuhanju s plinom. Dama se je sedaj vrnila in je interesom za pouk v kuhanju s plinom brezplačno na razpolago. One stranke, ki hočejo priti poprej na vrsto, naj to pismeno javijo mestni plinarni. Konzumenti, ki se zanimajo za to, bodo pravočasno obveščeni od plinarne, kdaj pride učiteljica kuhanja k njim.

Celje.

Obvezno člansko zborovanje sklicuje krajevna organizacija Socialistične stranke Jugoslavije za okolico Celje, in sicer za torek, dne 30. okt. ob 7. uri zvečer v gostilni »Straus«, ljudski kuhinji v Gaberju. Zborovanje je obvezno za vse člane in članice in se posebna povabila ne bodo razpošiljala.

Ljubljanska »Svoboda« in celjski Atletiki so odigrali minulo nedeljo v Celju svojo prijateljsko nogometno tekmo. Tekma je končala 3 : 1 za »Atletike«. Ljubljanska »Svoboda« je v drugem polčasu igrala vsled nezgode enega igralca samo z 10 igralci, v kljub temu pa je igrala jako vztrajno in pošteno, tako da jo lahko mirno imenujemo enako »Atletikom«. Pri »Svobodah« se je posebno izkazal vratar, ki je bil nad vse poštvovalen.

Telovadni odsek »Svobode« je pričel z redno telovadbo. Telovadne ure za člane so vsak torek in vsaki petek od 7. do 9. ure zvečer v telovadnici Meščanske šole v Vodnikovih ulici. Delavci, telovadci — odgovorite se vabilu, ki vam ga je odsek razposlal, v častnem številu.

Javna predavanja s skioptičnimi slikami priredi celjska »Svoboda« tudi v letošnjem zimskem času. Predavanja se bodo vršila v dvorani Delavske zbornice. Pričetek predavanj bo pravočasno naznanjen občinstvu potom lepakov in obvestil v časopisih.

Z regulacijo Savinje in njenih pritokov se bo baje pričelo prihodnje leto spomladi. Delavstvu, posebno težakom se obeta zopet obilo dela. Le žal, da se tega delavstva premalo zaveda, da bi bilo strokovno organizirano in si znalo v času take delovne konjunkturo izboljšati tudi svoje mezdne in delovne pogoje.

Zborovanje SSJ v Šiški.

V soboto zvečer, 20. t. m., je sklicala ljubljanska krajevna organizacija SSJ v Šiški shod, kateri je po lepem obisku in stvarnosti izvajanj prednjačil shodom za več let nazaj, pa četudi so bili volilni shodi skupni s komunisti.

S. Likar je v daljšem govoru razgalil meščansko zastopstvo v ljubljanskem občinskem svetu tako stvarno, da je na ta večer gotovo izpodbil mesto v ljubljanskem občinskem svetu marsikateremu občinskemu očetu, ki še danes sedi v občini ter brezvestno gospodari z občinskim imetjem.

Sodrug Mihevc je poročal o svetovnem političnem položaju.

Zelo stvarno je dodal še nekatere podrobnosti iz občinskega gospodarstva sodrug Miklošič. Obširno pa je obravnaval potrebo organizacije, okrepitev stranke in strankinega tiska.

Nato se je javil k besedi stari veteran s. Košir, ki je izražal veselje nad zopetnim in pametnem gibanju delavstva v okviru Socialistične stranke. Govorili so še sodrugi Šlosar in Kovač, ter končno še enkrat s. Likar.

Prepričani smo, da bo ob prvih volitvah v Šiški zmagała socialistična zavest — poslali bomo ojačena naša sedanja sodruga Likarja in Miklošiča z lepim številom novo izvoljenih socialistov v ljubljanski občinski svet.

Sodrug, tako naprej, kot ste dokazali na tem shodu in bodočnost bo naša.

Predavanja. »Svoboda« v Šiški žanje razveseljive uspehe s predavanji. Zadnjemu predavanju je prisostvovalo 63 sodrugov in sodrugi z mladino. Delavstvo v Šiški je prišlo do prepričanja, da mora iskati v izobrazbi svojo moč in bodočnost. Iztrebili smo razbijače iz naših vrst in zdaj lepo korakamo naprej pod geslom: Potom socialistične kulturne organizacije »Svobode« hočemo vzgojiti zdrav naraščaj socialistične stranke. Sodrug in sodružice, prihajajte redno k predavanjem, ki se vrše vsako sredo ob 8. uri v Zadrugnem domu.

Predsednik.

Moste pri Ljubljani.

Občinske volitve se bližajo, zato je potrebno, podati nekoliko zgodovine delavskega gibanja v Mostah. Prve volitve v svobodni (!!) Jugoslaviji so v Mostah prinesle popolno zmago razredno-zavednemu delavstvu. Moste so postale rdeče, župan je bil izvoljen iz delavskih vrst. Pa samo to! Vladajoči razred ni maral svobodno izvoljenih delavskih zastopnikov, zato se je rajše poslužil — gerentov. Stara pesem delavskih izkoriščevalcev! Potem smo dobili večino iz razreda vladajočih. — In pred tremi leti? Klerikalci in liberalci so lovili kaline med delavstvom. In res je, precej jih je naselilo: vsled lepih besed, sladkega vinca in še slajših obljub. V Zeleni jami je takrat pri sedmih litrih vina osem »razredno-zavednih« proletarcev »sklanfalo« krepko podporo klerikalcem in utrdilo stolček očetu županu. Pomagalo je vino, sorodstvo, vse dobrine sveta, da sta bili dve listi: recimo bela in črna. Zmagala je črna, potlačena je bila bela; to pa ni nič izpremenilo razmer; v obratnem slučaju bi v Mostah ostalo vse pri starem. Ne čudimo se: delavstvo ni poznalo zmagonosnih pohodov orjunašev v delavske centre, ni poznalo orjunaških justifikacij, zato je v velikem številu pomagalo klerikalcem; to je seveda znak, da je ta del delavstva pozabil Zaloško cesto — no, z novejšimi dogodki se starejši radi pozabijo! Kje pa je glavni vzrok, da se delavstvo ni udeleževalo? Manjka organizacije! — Za letošnje občinske volitve smo se pa delavci vendarle spametovali in sestavili: Marksistično listo delavcev in kmetov. Levica in desnica je spoznala, da mora delavstvo postaviti svojo listo, da delavec in kmet, ki pravi, da je razredno-zaveden, nikdar in nikoli ne more ne kandidirati ne voliti meščanskih strank, pa naj bodo bele ali črne barve, ali pa rdeče vsled sorodstva in naslova »gospodarskih list«. Je res za-

nimivo, kakšnih sredstev so se meščansko-buržuazne stranke sedaj posluževale že pri sestavi kandidatnih list. Pravili so, da bo socialist N. N. »ogoljufal komuniste« in jim zadnji dan pošteno zagodel s tem, da bo vložil nepravilno sestavljeno listo. Drugi so zopet trdili, da imajo med kandidati »Marksistične liste« že večino za sebe; tretji, da jim bosta od delavske liste delala le dva napotje itd., itd. Kaj pa pravimo mi? Sodrug! Delavci, kmetje! Vložili smo za občinske volitve: »Marksistično listo delavcev in kmetov.« Kandidatje so stari borci za Vaše pravice in bodo to ostali tudi v bodoče. Agitirajte za impozantno zmago razredno-zavednega delavstva. Med Vami ne sme biti izdajalca delavskih interesov. Železničarji! Vi ste bili pred vojno avantgarda proletarijata. Vaši glasovi bodo pri teh volitvah odločilni: ali bodo odborniki delavskega razreda imeli v občini odločilno besedo, ali buržuazija. Ne nasedajte sirenskim vabam odpadnikov delavskega razreda, poženite jih k onim, kojih priganjajo so postali in za judežve groše prodali svoje sodruge! Onemogočite jih vedno in povsod, kajti oni delajo razdor med delavstvom na vseh poljih. Sodrug! Na delo, na agitacijo za zmago razredne zavesti, za zmago proletarijata!

Zalog.

Dramatični odsek »Svobode«, podružnica Zalog, vprizori dne 28. oktobra 1928 dramatično predstavo »Veronika Deseniška« ob 16. uri v dvorani g. Požarja, pri »Cirilu« v Zalogu.

Študenti pri Marlboru.

V soboto, dne 3. novembra t. l., ob 7. uri zvečer se vrši v gostilni Meihenčič članski shod z važnim dnevnim redom ter se tem potom vabijo vsi člani, da pridejo na shod polnoštevilno. Govornik pride iz Maribora.

Neverjetno!?

V občini Aržiše-Kisovec so se izvršile občinske volitve. Združena delavska lista je dobila 219 glasov in 12 mandatov. Torej 5 mandatov več, kakor 1925. leta. In to zato, ker se je šlo skupno v volitve. Pozdravljamo to dejanje in počrtavamo, da bo delavski razred močan, ako bo nastopal nerazdvojen in bo prenehal medsebojni spor. Vendar »Enotnost« hinavsko, kakor vedno pri vsaki priliki, po mačje obrača svoje oči in se zaletava v voditelje SSJ, ki so se baje hoteli nekaj vmešavati. Samo, da pokaže, da so samo ni, dekalisti tisti, ki so dosegli 12 mandatov.

Neverjetno, koliko neresnosti je med voditelji te struje. Aržiški delavci.

RADIO.

Najnovejša številka »RadioWelt«, ki je izšla prilikom dunajske razstave v znatno večjem obsegu, prinaša poleg informativnega vodnika po razstavi in popolnega seznama valovnih dolžin vseh evropskih oddajnih postaj, kot priloge, še vse polno novosti iz gibanja radia. Poleg stalne rubrike »Kaj je novega v ozračju«, »Poslušalec kot kritik«, prinaša lepo opremljen in bogat ilustriran zvezek še članke o stoletnici Tolstoja, zgodovino telefona itd. Poleg tega vsebuje še poučne tehnične članke o »ceveh z zasloni« (Schirmgitterröhren) in njih praktični uporabi, »3XN — ameriška velepostaja za kratke valove«, »merjenje napetosti na mrežnem stikalu«, »sečni-ultradyn-sprejemalec in zaslonjene cevi itd. Posebno je treba omeniti mnogo občudovane Ultra-kratkovalovne-oddajne in sprejemne postaje za televizijo, ki jih družba »RadioWelt« na dunajski razstavi praktično demonstrira.

Creppe de Chine
in foular svile od 58 Din naprej
kakor tudi vsakovrstne druge svile
v bogati zalogi po najnižjih cenah pri
J. Trpina, Maribor, Glavni trg 17.

Elektrotehnična delavnica
PRATTES & TRABI,
Maribor, Vodnikov trg št. 3.

Popravila vseh vrst električnih strojev in aparatov, novo ovijanje sežganih elektromotorjev, dynamo-strojev, transformatorjev itd. Lastna preizkuševalnica, točna in kulantna postrežba, zmerne cene, nakup in prodaja prabljenih motorjev in dynamo-strojev.

Dosti denarja prihranite
ako daste v popravilo

Brzopodplati, Taitenbachova ul. 14
Vaše vsakovrstne čevlje, galoše, snežne, z gummi in usnjenimi podplati, cene za podplatenje in pete usnjenih damskih Din 26—28, moških Din 32—38. — Se priporoča BRZOPODPLATA.

I. MARIBORSKA DELAVSKA PEKARNA R. Z. Z. O. Z.
Ustan. 1898 **MARIBOR, TRŽAŠKA CESTA ŠTEV. 36—38** Telefon 324
Prodajalne v Slomškovi ulici šte. 2 in na Glavnemu trgu šte. 18
Moderno in higijensko urejena pekarna. — Priporočamo vsem organiziranim delavcem in delavkam naše okusno pecivo v polni težji. Ozirajte se pri zahtevanju peciva iz Delavske pekarnice pri vseh prodajalcih peciva na zavarovalno znamko D. P.

JOSIP MLINARIČ
priporočam svojo bogato zalogo
galanterije, specerije, hišnih
in kuhinjskih potrebščin.
Maribor, Glavni trg št. 17.

I. Bukova drva
cela in rezana, trboveljski premog in butare ter vsakovrsten rezan in tesan les
Alojz Piščanec
Državna cesta, vis-à-vis Mariborski dvor

Enkratna ponudba.

Vsakdo, kdor za pol leta, t. j. za čas od 1. aprila do 30. septembra naroči ali pa obnovi naročnino za Radlowelt, dobi po svoji volji eno izmed tukaj navedenih treh knjig od Hans Günther u. Dr. P. Stuker in sicer: Radioexperimente, Mk 3.80; Radio-technisches Lexikon, Mk 3.60; Wo steckt der Fehler? Mk 4.— zastoni. Naročite se še danes! Samo oni abonenti imajo pravico do premije, ki pošljejo naročnino do 10. IV. in 1 S (šiling) za pošto in zavojnino.

20
ZIDARJEV
pri dobri plači išče »Obnova«
pri Doctor in drug. Maribor,
koroški kolodvor.

Nabirajte
nove
naročnike

Ali ste že krili?
svoje potrebe v tiskovinah

Dobavljamo vse tiskovine v prvovrstni izpeljavi in po najnižjih cenah za vsa društva, industrijo, trgovine, pisarne itd.

Ljudska tiskarna d. d.
Maribor, Sodna ulica št. 20